

Chce Ci powiedzieć..., ale nie potrafię

Komunikacja pełni bardzo ważną rolę w naszym życiu, towarzyszy nam niemal bezustannie. Czy zastanawialiśmy się jak wyglądał by świat gdybyśmy nie potrafili porozumieć się z innym człowiekiem?

Są osoby, które z różnych przyczyn, najczęściej dysfunkcji rozwojowych, nie potrafią porozumiewać się za pomocą mowy (werbalnie). Płaczą, krzyczą - a my nie wiemy dlaczego. Chcemy im pomóc, ale nie wiemy jak. One nie potrafią powiedzieć nam wprost, że boli je brzuch, głowa, a może obciera je but? Zgadujemy, co może im być...

Najważniejsze, aby w takich chwilach nie zniechęcać się i nie zrzucać winy za brak porozumienia na dziecko. Każde dziecko, każdy człowiek dąży do kontaktu na miarę swoich możliwości (zwłaszcza rozwojowych). Próbą takiego kontaktu, komunikacji jest także destrukcja i autodestrukcja. W Polsce badania na temat *niejęzykowego* porozumiewania się dzieci autystycznych przeprowadziła K. Markiewicz. Oto przedstawiona przez nią klasyfikacja sygnałów komunikacyjnych:

- znużenie – gwizdanie, szybkie chodzenie;
- zniecierpliwienie – gwizdanie, poświstywanie, pokrzykiwanie, cmokanie, głośne pohukiwanie, podskakiwanie, szybkie chodzenie;
- zadowolenie – popiskiwanie, cmokanie, chrząkanie, pocieranie czoła;
- komunikowanie potrzeb – popiskiwanie;
- strach – ciągły krzyk, robienie „wielkich oczu”;
- złość – ciągły krzyk.

Zrozumienie osoby, która nie mówi wymaga dużo wysiłku zarówno od rodziców, jaki i od terapeutów. Dlatego, aby osoby niepełnosprawne mogły łatwiej porozumiewać się z innymi ludźmi, została stworzona komunikacja alternatywa. Jej celem jest podejmowanie prób nawiązywania kontaktu z otoczeniem, zmniejszenie izolacji, wokalizacji, zmniejszenie frustracji rodzącej się z nierozumienia przekazu. Dla każdego dziecka indywidualnie dobierana jest metoda komunikacji alternatywnej. Rozwój technologii sprawia, że na rynku pojawia się coraz więcej nowoczesnych pomocy do pracy z osobami, które nie potrafią porozumiewać się werbalnie, takich jak: urządzenia odtwarzające głos, generujące mowę np. BIGmack, Go Talk. Także te urządzenia powinny być odpowiednio dobrane do indywidualnych potrzeb i możliwości osób z problemami w porozumiewaniu się.

W Polsce w pracy z dziećmi autystycznymi najczęściej korzysta się z:

- PCS (Picture Communication Symbols) - to system znaków graficznych stworzony przez logopedę Roxi Johnson. System ten zawiera ponad 3500 znaków podzielonych na kategorie: ludzie, czas wolny, czasowniki itd. PCS przedstawione są na białych kwadratowych kartonikach z rysunkiem i podpisem na górze. Niektóre symbole przedstawione są w kilku opcjach bardziej i mniej abstrakcyjnych.

- Piktogramów - to białe symbole graficzne, które zostały umieszczone na czarnym kwadratowym kartoniku. Obrazki te są podpisane. Zawierają ponad 600 symboli podzielonych na 26 kategorii np.: postaci, czasowniki, żywność, łazienka. Piktogramy są wykorzystywane w formie pojedynczej i złożonej.
- Metoda Charlesa Bliss, której początkowym przeznaczeniem była komunikacja na międzynarodowych spotkaniach. Ostatecznie system ten został zastosowany do komunikacji dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym (MPD), autyzmem, niepełnosprawnością intelektualną i niepełnosprawnością ruchową. System Bliss to zbiór ok. 3000 prostych symboli geometrycznych umieszczonych na kartonikach, nad każdym symbolem umieszcza się jego znaczenie (jeden symbol oznacza kilka wyrazów pokrewnych). Dzięki tej metodzie możemy nazywać przedmioty, uczucia i budować całe zdania. Naukę tą metodą rozpoczynamy od podstawowych symboli przedstawiających: negację, zgodę i powitanie.
- Makaton jest połączeniem gestów i symboli graficznych. Dzieli się na 2 poziomy: słownictwo podstawowe 450 symboli i gestów (podstawowe słowa) i słownictwo dodatkowe 7000 symboli skategoryzowanych np. posiłki, łazienka kalendarz, pogoda itd.

Komunikowanie się z innymi ludźmi jest trudne, o wiele trudniejsze z tymi, którzy nie potrafią mówić. Warto się uczyć komunikacji, niezależnie od wieku, czy sytuacji rodzinnej np. posiadania dzieci z autyzmem, także po to, aby lepiej porozumiewać się z innymi ludźmi w życiu. Na naukę komunikacji nigdy nie jest za późno.

Opracowała mgr Weronika Pilipczuk,

terapeuta dzieci i młodzieży z autyzmem w Fundacji SILENTIO

Bibliografia:

1. Rakowska A., (2003), *Język komunikacji niepełnosprawności wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków
2. Błęszyński J., (2008) *Alternatywne i wspomagające metody komunikacji*, Impuls Kraków
3. Gałkowski T., Jastrzębowska G., (2003), *Logopedia – pytania i odpowiedzi t. 2* Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole
4. Olechnowicz H., (2004) *Wokół autyzmu – fakty, skojarzenia, refleksje*, WSiP
5. Grycman M., (2009) *Sprawdź, jak się porozumiewam*, Wydawnictwo i Poligrafia Kurii Prowincjalnej Pijarów, Kraków